

WEEKENDSEMINAR:

13.-14.
JUNI 2015

KL 10-16
BEGGE DAGE

SE NÆRMERE:
www.freudsagora.dk

GENTAGELSE !

FREUDS AGORÁ
SKOLE FOR PSYKOANALYSEN

FREUDS AGORA

København, den 13. og 14 juni 2015
Agoraens afsluttende seminar for arbejdsåret 2014-15

DER WIEDERHOLUNGSZWANG

Sigmund Freuds grundantagelse går ud på at sige, at forudsætningerne for menneskets psykologiske liv ikke er viljesbestemte eller styret af kognitive tilpasninger, men hviler på en subjektiv dialektik hvis hovedhjørneste vedrører noget han efter bedste evne afgrænsede ved hjælp af termen *Wunsch*. Freuds bidrag til civilisationen består faktisk i at have bragt ønskets dimension ind i den videnskabelige overvejelse.

Dette indebar dog, at de kategorier som begribelsen af ønsket forudsætter, også måtte undergå en passende videnskabelig udarbejdelse, så de blev i stand til at håndhæve både det felt og den funktion som synes at karakterisere psykoanalysens område. Derfor måtte metapsykologien udfoldes.

Projektet har imidlertid vist sig at være vanskeligere end som så. Kendsgerningen er i al fald at vi stadig står tilbage med masser af ubesvarede spørgsmål i den henseende.

Efterhånden er det dog blevet tydeligt, at den nævnte situation skyldes den omstændighed, at metapsykologiens udarbejdelse ikke kan komme i hus uden en forudgående passende etisk og logisk redegørelse af hvad den analytiske erfaring egentlig går ud på. Metapsykologien har ladet vente på sig, blandt andet fordi en vedholdende naturalisme i opfattelsen af de analytiske kategorier (det være sig i anskuelsen af feltet, udfoldelse af erfaringen eller begrebernes fundering), har indført en træghed i forstanden som ikke kan forholde sig til det, der ellers ligger lige for.

Thi hvad er ønsket egentlig for noget, hvis ikke en relation, et samspil, der insisterer et sted?

Og hvad er det ubevidste hvis ikke en størrelse der helt og aldeles indskrives i den virkelighed der definerer de sproglige akter?

I praksis befinder vi os fortsat det sted hvor Freuds videnskabelige projekt knækker som følge af hans uformåenhed med hensyn til at give en begrebslig redegørelse for overføringsfænomenet — hvilket understreger relevansen af Jacques Lacans intervention i psykoanalysen og af hans insisteren på, at hvis ønsket defineres ved sin uudslettelige karakter — sådan som Freud hævder det — må det være fordi det er beslægtet med den *Überdeterminierung* der siges kendetegner det ubevidste.

Udfoldelsen af psykoanalysen som videnskabelig teori indebærer derfor at overdetermineringens forskellige former (symbolsk, imaginær, reel), studeres. Vi må således ikke tabe af syne hvordan Freud ustandseligt (cirka hvert tiende år) formåede at genoptage spørgsmålet for sig selv og sine elever ved at genformulere sine grundantagelser ved hjælp en nærmere begrebslighed. Hvad han således introducerede som 'hjælpehypotese' i begyndelsen af 1890'erne så hans tanker om 'sprogapparatet' kunne producere en bestemmelse af 'det psykiske apparat', kalder på en nærmere undersøgelse af den invarians — en slags fingeraftryk for sjælelivets materialitet så at sige — som den omtalte hypotese forekom at tilskrive enhver psykisk akt.

Hver gang hin dogmatiske slummer truer med at forsegle psykoanalysens 'indre udviklingsmuligheder', reformulerer Freud dem i en ny begrebslighed. Dette er kilde til store irritation og postyr blandt eleverne som ikke kan forstå at man ikke bare kan nøjes med at dyrke det indhentede.

Sådan går det til at det spørgsmål som overdeterminationen rejste i 1890'erne, genindføres bl.a. via libidoens pres i erogeniseringen (i det første årti i 1900 tallet), driftens trang i 1910'erne, gentagelsestvangen i 1920'erne, etc., med 'dødsdriften' som klart det mest forstyrrende indslag fra Freuds side, som de fleste elever i øvrigt aldrig nogen sinde tilgav ham.

Det sidste forsøg fra Freuds side kom i stand i forbindelse med hans overvejelser om *Die Urgeschichte*, fra ca. 1934 og frem til hans død. Dette har ikke skabt så megen ravage fordi der var 'jo' bare tale om en

gamle mands spekulationer der da kun har værdi som kuriosa, hvis nogen overhovedet.

*Dette standpunkt er ikke vores. Vi mener derimod at spørgsmålet om *Urgeschichte* ligger i klar forlængelse af den linje som Freud konsekvent har fulgt siden sine første opdagelser og det genoptager, f.eks., spørgsmålet om dødsdriften på forbilledlig vis. Men dertil må vi desuden tilføje noget som forekommer mig overordentlig væsentligt — nemlig at den psykoanalytiske klinik i egentlig forstand når sin ypperste form i netop Freuds 'kulturanalyser', akkurat fordi de ikke organiseres med udgangspunkt i en tanke om 'psykopatologi' men om et kompleks (jf. Freuds allertidligste antagelser om 'forestillingskomplekser') vi siden Lacan har fået benævnt som diskursiv sammenhæng.*

Dette er i øvrig ganske tydeligt når man læser de tre tekster som Freud udgiver i 1905¹, for da kan man se at Afhandlingerne udgør den metapsykologiske del, Vitsen den kliniske del og Brudstykket den kasuistiske del af et sammenhængende værk.

*Teksten om Manden Moses (og for så vidt alle de andre 'kulturelle' tekster fra Freuds side), ligger i forlængelse af Vitsen og dens forbindelse til det ubevidste, dvs. inden for rammerne af en undersøgelse som i høj grad har et studie af den Anden (*die dritte Person*, kalder Freud det i Vitsen) og dens logiske implikationer for subjektets færden i sigte. Indførelsen af *Urgeschichte* i den psykoanalytiske overvejelse via studiet af Manden Moses, flugter derfor med de spørgsmål som Totem og tabu har præsenteret os for.*

*Det er sådanne problemstillinger vi vil interessere os for i det kommende arbejdsår (2015-2016), hvorfor en bestemmelse af fantasmets status i den psykoanalytiske lære er påkrævet. Dette vil vi gøre ved simpelthen at læse Lacans seminar fra 1967-68 om *La logique du fantasme*.*

*Men for at kunne vurdere dennes relevans for bestemmelsen af det reelle som ønskets dialektik tager udgangspunkt i (herunder dets forbindelse til de problemer som *Urgeschichte* rejser), skal vi ved afslutningen af nærværende arbejdsårs samle op på de grunde der fik Freud*

---

¹ *Nemlig: Vitsen og dens forbindelse til det ubevidste, Tre afhandlinger om seksualteori og Brudstykke af en hysteri-analyse — og jeg hævder at man selvfølgelig skal forholde sig til dem samlet fordi der er tale om én og samme bog*

til at indføre dødsdriftens hypotese, i lyset af hvad vi lærte forrige år om de formelle aspekter ved overdeterminationens gitter og de overvejelser som læsningen af Sabina Spielreins Die Destruktion als Ursache des Werdens, har foranlediget.

Der Wiederholungszwang kommer da til syne som noget mere sammensat end blot et kasuistisk kuriosum. For det er simpelthen Freuds forsøg på at anskue det rekursive fundament for sjælelivets prædikative dannelser. Eller sagt på en anden måde: med gentagelsestvangen forsøger Freud at definere forbindelsen (og forskellen) mellem Det'et og Jeg'et.

Seminaret i juni vil derfor fungere både som en afslutning for sidste arbejdsår og et tilløb til det kommende program. Lørdag vil vi således tage fat i nogle af de spørgsmål vi allerede har beskæftiget os med henblik på en afrunding, søndag vil inddrage nye aspekter i diskussionen.

Oswaldo Cariola

PROGRAM:

Lørdag den 14. juni

- *Laurits Lauritsen : Den endelige og den uendelige analyse*
- *Elisabet Holst : Sabina Spielreins symbolopfattelse*
- *Tine Nørregaard Arroyo : The turns of the signifier*
- *Eleftherios Saftis : Om min institutionelle praksis med børn i London (på engelsk).*

Søndag den 15. juni

- *Marina Testa Pedersen : Kliniske betragtninger over erogeniteten.*
- *Osvaldo Cariola : Fra Entwicklungsgeschichte til Urgeschichte — om kulturskrifternes kliniske værdi.*
- *Sandrine Aumercier : Siegfried Bernfeld om tydnings-spørgsmålet.*
- *Frank Grohmann : Selvopretholdelse og dødsdrift. Ernst Simmels læsning af den freudske driftslære*

Dato: 13. og 14. juni 2015

Tid: 10 til 15.30 begge dage (med en frokostpause ved 12:30 tiden)

Sted: Frederiksholms Kanal 2, 2.th; 1220 København K

Pris: 300 kr.

www.freudsagora.dk